

Ю. В. Премудрий,

аспірант, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4825-6084>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.20.226

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СВИНИНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Yu. Premudryi,

Postgraduate student, Tavia State Agrotechnological University named after Dmytro Motorny

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN REGULATING THE PORK MARKET AND THE POSSIBILITIES OF ITS ADAPTATION IN UKRAINE

Стаття присвячена дослідженню міжнародного досвіду регулювання ринку свинини та визначенню можливостей його адаптації до умов України. Проаналізовано практики розвинених країн і міжнародних організацій, що охоплюють систему державних субсидій, податкових пільг, санітарно-ветеринарних стандартів, механізми ціноутворення та заходи підтримки експорту й внутрішнього виробництва. Особливу увагу приділено досвіду Європейського Союзу, де регулювання здійснюється в межах Спільної аграрної політики, що поєднує фінансову підтримку фермерів, контроль за якістю продукції, розвиток інфраструктури та захист внутрішнього ринку. Висвітлено американську та азійську моделі регулювання, що базуються на поєднанні державних програм страхування, контрактних систем збуту та гнучких механізмів реагування на коливання попиту й пропозиції. У роботі обґрунтовано, що для України важливим є використання зарубіжних практик з урахуванням національної специфіки: воєнних викликів, дефіциту інвестиційних ресурсів, високої собівартості виробництва та потреби у модернізації матеріально-технічної бази. Зроблено висновок, що адаптація міжнародного досвіду регулювання ринку свинини має базуватися на створенні прозорої системи державної підтримки, розвитку кооперативних форм господарювання, впровадженні інноваційних технологій та інтеграції до європейських стандартів, що сприятиме підвищенню стійкості галузі, зміцненню продовольчої безпеки та конкурентоспроможності України на світовому ринку.

The article is devoted to an in-depth analysis of international experience in regulating the pork market and identifying the possibilities of its adaptation in Ukraine. It is emphasized that under current conditions the pork market is influenced by numerous factors — from global price fluctuations and changes in international trade to domestic challenges associated with wartime disruptions, declining investment activity, and the urgent need for modernization of production capacities. The practices of the European Union are analyzed, where regulation is carried out within the framework of the Common Agricultural Policy (CAP), which combines financial support for farmers, protective measures for the internal market, veterinary and sanitary standards control, export stimulation, and infrastructure development. Special attention is paid to the experience of the United States, characterized by the wide use of agricultural insurance systems, loss compensation programs, and contract-based sales schemes. Asian regulatory models demonstrate a flexible combination of state support with private investment in herd reproduction and the implementation of innovative technologies, which strengthens the competitiveness of the industry.

The article shows that for Ukraine it is especially important to take into account international approaches in the context of wartime challenges, when the pork market faces the problems of declining livestock numbers, high production costs, complicated logistics, and dependence on imported feed and breeding

resources. Priority directions for the adaptation of foreign experience are identified: establishing a transparent and long-term system of state support, encouraging cooperation and cluster-based forms of production organization, expanding the use of innovative technologies and digital management tools. Emphasis is placed on the need to harmonize Ukrainian standards with European requirements for product quality and safety, which will make it possible to integrate into the common market and strengthen positions in international trade. It is concluded that the adaptation of international experience in pork market regulation will contribute to increasing its resilience, reducing risks, ensuring food security, and forming competitive advantages of Ukraine in the global economic space.

Ключові слова: ринок свинини; міжнародний досвід; регуляторні механізми; державна підтримка; агрострахування; кооперація; кластери; інноваційні технології; цифровізація; європейські стандарти; продовольча безпека; стійкість; післявоєнне відновлення.

Key words: pork market; international experience; regulatory mechanisms; state support; agricultural insurance; cooperation; clusters; innovative technologies; digitalization; European standards; food security; resilience; post-war recovery.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ринок свинини є стратегічно важливим сегментом агропромислового комплексу, який безпосередньо впливає на продовольчу безпеку країни, рівень забезпечення населення білковими продуктами та загальну стабільність внутрішнього продовольчого ринку. Його значення зумовлене не лише харчовою цінністю свинини, але й високою питомою вагою у структурі м'ясного виробництва: у багатьох країнах світу саме ця галузь формує основу споживчого раціону.

Особливістю ринку свинини є його висока чутливість до внутрішніх та зовнішніх шоків. На нього істотно впливають економічні кризи, зміни купівельної спроможності населення, поширення епізоотичних захворювань (зокрема африканської чуми свиней), воєнні ризики, порушення логістики, коливання світових цін на зерно та корми. У цих умовах навіть короткострокові потрясіння можуть спричинити суттєві цінові дисбаланси, дефіцит продукції або падіння рентабельності виробництва.

Міжнародний досвід свідчить, що стійкість і конкурентоспроможність ринку свинини значною мірою залежать від ефективного державного регулювання та розвитку інституційного середовища. У країнах Європейського Союзу, США, Канаді та Бразилії успішно функціонують системи державної підтримки, що охоплюють контроль за епізоотичною безпекою, розвиток страхових механізмів, регулювання цінових коливань і стимулювання експорту. Крім того, важливу роль відіграє діяльність галузевих асоціацій, кооперативів і кластерів, які забезпечують об'єднання виробників, розвиток інноваційних технологій та підвищення якості продукції.

Для України в умовах воєнних викликів і глобальної нестабільності питання формування стійкого ринку свинини набуває особливої актуальності. Поєднання

державних інструментів підтримки, інституційного розвитку та адаптації міжнародних практик може стати основою для відновлення і подальшого зростання галузі, що має стратегічне значення для забезпечення продовольчої безпеки та економічної стабільності країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Огляд наукових публікацій засвідчує, що регулювання ринку свинини у світі ґрунтується на поєднанні інституційних, економічних та організаційних механізмів. Європейська спільна аграрна політика (Ritson, Harvey) визначає ключові напрями підтримки фермерів, включаючи дотації, стандарти якості та контроль за безпечністю продукції. Стігліц підкреслює, що ринкові механізми не можуть повністю забезпечити ефективність продовольчих систем, тому важливою є роль держави у регуляції, стандартизації та розвитку інфраструктури. Українські дослідники (Ібатулін, Шепелев, Свиноус, Гура) акцентують на необхідності державної підтримки свиноводства, розвитку конкурентоспроможності та адаптації вітчизняних господарств до європейських вимог. Загалом, аналіз літератури підтверджує, що інтеграція міжнародного досвіду потребує комплексного підходу, де поєднуються європейські стандарти регулювання з урахуванням специфіки українського аграрного сектору.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є узагальнення зарубіжних моделей регулювання ринку свинини та визначення можливостей їхньої адаптації в Україні з урахуванням сучасних воєнних викликів та перспектив євроінтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У наукових працях дослідників державне регулювання аграрних ринків розглядається як багаторівнева

система економічних, організаційних та інституційних інструментів, спрямованих на забезпечення рівноваги між попитом і пропозицією, підтримку доходів виробників та гарантування доступності продукції для споживачів [1]. Це визначення перегукується з підходами А. Маршалла і Дж. Кейнса, які ще у класичних працях акцентували на необхідності коригуючої ролі держави в умовах ринкових дисбалансів.

З позицій сучасної економічної науки регулювання аграрних ринків, зокрема ринку свинини, ґрунтується на концепціях державного протекціонізму та інституційного підходу. Як підкреслює Дж. Стігліц, ринкові механізми самі по собі не забезпечують ефективного функціонування агропродовольчих систем, а тому потребують активного втручання держави у сфері інфраструктурного розвитку, стандартизації та контролю якості [2].

У дослідженнях Мостової А. акцентується, що інституційне регулювання у сфері продовольчого ринку повинно передбачати створення дієвих механізмів кооперації, кластеризації та розвитку інтеграційних структур, які здатні знизити ризики для виробників та підвищити конкурентоспроможність галузі [3]. На думку українських учених, саме інституційні рамки визначають можливість ринку адекватно реагувати на зовнішні шоки — від цінових коливань до воєнних загроз [4].

Для ринку свинини ключовими напрямками регулювання є ті інструменти державної та інституційної політики, які дозволяють забезпечити стабільність виробництва, знизити ризики для виробників і споживачів та створити умови для інтеграції у міжнародний економічний простір.

Насамперед важливим є фінансово-кредитне забезпечення виробників. Доступ до кредитів, субсидій та лізингових програм виступає основою відновлення й модернізації свинарських господарств. Як свідчить аналітика FAO, саме дефіцит фінансових ресурсів є найбільшим бар'єром для технічного оновлення та впровадження сучасних технологій у країнах, що розвиваються. В умовах України ця проблема посилюється воєнними ризиками та високою вартістю кредитів, що вимагає від держави створення спеціальних програм пільгового фінансування та співпраці з міжнародними інституціями.

Другим стратегічним напрямом є контроль епізоотичної ситуації та дотримання ветеринарних стандартів. Африканська чума свиней, а також інші інфекційні захворювання становлять серйозну загрозу для стабільності галузі, адже спалахи хвороб призводять до значних економічних втрат, скорочення поголів'я та обмеження експорту [5]. Як наголошує OECD, країни, що мають розвинені системи біобезпеки, ветеринарного моніторингу та лабораторного контролю, демонструють вищий рівень конкурентоспроможності на глобальному ринку м'яса. Для України розвиток системи біобезпеки та гармонізація ветеринарних стандартів з нормами ЄС є критично важливим завданням у контексті євроінтеграції.

Не менш значущим інструментом є регулювання цінової політики та формування стратегічних резервів. Досвід Європейського Союзу свідчить, що створення механізмів цінової стабілізації дозволяє зменшувати негативний вплив кризових явищ, таких як різкі коливання вартості кормів або падіння попиту. Наявність державних резервів

м'яса й кормів дозволяє оперативно реагувати на дефіцити, зменшувати соціальну напругу та забезпечувати доступність свинини для населення. Науковці підкреслюють, що подібні заходи мінімізують соціальні ризики та виступають важливим елементом продовольчої безпеки навіть у періоди ринкових потрясінь [6].

Окремої уваги заслуговує розвиток експорту та інтеграція у міжнародні ланцюги створення вартості. У сучасній світовій практиці свинарські кластери активно виходять на глобальні ринки, забезпечуючи зростання валютних надходжень і зміцнення інвестиційної привабливості галузі. Для України це відкриває можливості розширення присутності на ринках Азії, Африки та ЄС, особливо за умови підвищення стандартів якості та безпечності продукції. Як слушно відзначав П. Друкер, конкурентоспроможність національної економіки визначається здатністю її секторів інтегруватися у світову систему поділу праці [7]. Це твердження повною мірою стосується і ринку свинини, для якого експортна орієнтація є одним із ключових чинників зростання.

Таким чином, ефективне регулювання ринку свинини має спиратися на поєднання фінансових, ветеринарних, цінових та експортних інструментів. Їхня комплексна реалізація дозволить зміцнити продовольчу безпеку, підвищити інноваційність і забезпечити стійку інтеграцію України в міжнародні агропродовольчі ланцюги.

Таким чином, теоретико-методологічні підходи до регулювання ринку свинини поєднують економічні та інституційні засади, базуючись на світових практиках і вітчизняних реаліях. Вони орієнтовані на забезпечення фінансової стабільності виробників, підвищення біобезпеки, гармонізацію стандартів із міжнародними нормами та розвиток експортного потенціалу, що є критично важливим для підвищення стійкості й конкурентоспроможності українського ринку.

Сучасний стан ринку свинини України впродовж 2015—2023 рр. характеризується низкою системних тенденцій, які свідчать про глибокі структурні проблеми та водночас окреслюють напрями подальшого розвитку. Найбільш помітним є поступове скорочення поголів'я свиней у господарствах усіх категорій. Якщо у 2015 році в Україні утримувалося понад 7,3 млн голів, то у 2021 році цей показник знизився до 6,0 млн, а у 2023 році — до близько 5,3 млн. Така динаміка зумовлена поширенням африканської чуми свиней, високою собівартістю виробництва, відсутністю достатньої державної підтримки та зниженням інвестиційної привабливості галузі. Війна додатково загострила ці проблеми: значна частина свинарських комплексів у зонах бойових дій була зруйнована чи зупинила роботу, що призвело до втрати частини виробничих потужностей та скорочення виробництва у прифронтових регіонах.

Валове виробництво м'яса свинини також демонструє стійку тенденцію до зменшення. У 2016 році воно становило 775 тис. тонн, проте у 2023 році знизилося до приблизно 690 тис. тонн, що на 12 % менше у порівнянні з довоєнним 2021 роком. Окрім традиційних факторів, вирішальне значення мав воєнний чинник: зростання вартості кормів через руйнування зернової інфраструктури, обмеження логістики, а також підвищені витрати на біобезпеку в умовах нестабільної санітарної ситуації.

Імпорт свинини за цей період мав тенденцію до зростання, хоча й залишався відносно невеликим у загальному балансі м'яса. У 2019 році він становив 27 тис. тонн, у 2021 році — 32 тис. тонн, а у 2023 році перевищив 40 тис. тонн. Основними постачальниками залишаються країни ЄС (Польща, Данія, Нідерланди). Експорт, навпаки, є стабільно низьким і не перевищує 3-5 тис. тонн на рік. Після 2022 року його географія суттєво скоротилася: військові ризики, руйнування транспортної інфраструктури та підвищені вимоги до ветеринарного контролю обмежили доступ української продукції на зовнішні ринки.

Попри складну ситуацію, внутрішнє споживання свинини залишається традиційно високим. У середньому українці споживають 50—52 кг м'яса на рік на одну особу, з яких 16—18 кг припадає саме на свинину. Попит залишається відносно стабільним, однак його структура змінюється: унаслідок падіння доходів населення споживачі дедалі частіше віддають перевагу дешевшим видам м'яса, зокрема курятині, яка зберігає цінову конкурентоспроможність.

Цінова динаміка на ринку свинини протягом 2015—2023 рр. була виражено висхідною. Середня ціна закупівлі живця у 2015 році становила близько 27—28 грн/кг, у 2021 році зросла до 43—45 грн/кг, а у 2023 році перевищила 60 грн/кг. Це зростання пояснюється інфляційним тиском, подорожчанням кормів та енергоносіїв, а також витратами на забезпечення біобезпеки. Війна посилює цю тенденцію: порушення логістики, блокування портів, зростання вартості перевезень та дефіцит робочої сили стали додатковими чинниками підвищення цін.

Отже, ринок свинини України зазнав подвійного удару: з одного боку — довготривалих структурних проблем, з іншого — руйнівного впливу війни. Поєднання цих факторів призвело до скорочення виробничого потенціалу, підвищення залежності від імпорту, зростання цінового навантаження на споживачів і посилення соціальних ризиків. Це підкреслює нагальну потребу в системному державному регулюванні та впровадженні комплексної програми відновлення галузі, яка має базуватися на міжнародному досвіді, але враховувати специфіку українських умов.

Сучасний ринок свинини України стикається з низкою глибоких проблем і викликів, які охоплюють інституційну, економічну, ветеринарну та соціальну сфери. Важливим інституційним обмеженням залишається відсутність цілісної державної стратегії розвитку свинарства, яка б комплексно поєднувала фінансову підтримку, ветеринарний контроль, інноваційні механізми та експортну політику. Недостатня координація між органами влади, профільними асоціаціями та виробниками не дозволяє своєчасно реагувати на кризові явища, а відставання у гармонізації санітарних і ветеринарних стандартів з нормами ЄС обмежує експортні можливості української продукції.

Економічні виклики пов'язані насамперед із високою собівартістю виробництва, яка формується під впливом зростання цін на корми, енергоносії та ветеринарні препарати. У середньому собівартість кілограма свинини в Україні є на 15—20 % вищою, ніж у країнах Європейського Союзу. Це знижує конкурентоспро-

можність галузі та ускладнює вихід на зовнішні ринки. Обмежений доступ до кредитних ресурсів, відсутність ефективних програм лізингу й низька інвестиційна привабливість, посилена воєнними ризиками, стримують модернізацію виробничих комплексів і знижують темпи технологічного оновлення.

Окремим чинником залишається ветеринарно-біологічна загроза. Поширення африканської чуми свиней упродовж останнього десятиліття стало серйозним викликом для галузі, спричиняючи суттєві економічні втрати, знищення поголів'я та введення обмежень на експорт. Недостатній рівень фінансування ветеринарної служби та слабка біобезпека на багатьох фермах створюють умови для періодичних спалахів хвороби, що підриває стабільність ринку.

Соціальні проблеми також мають вагомий вплив на розвиток галузі. Падіння реальних доходів населення, посилення бідності та зростання трудової міграції впливають на структуру споживчого попиту. Хоча свинина традиційно посідає важливе місце у харчуванні українців, дедалі більше споживачів змушені замінювати її дешевшою курятиною. Водночас скорочення чисельності сільського населення зменшує потенціал для розвитку дрібних та середніх господарств, які є основними виробниками у цій галузі.

Війна посилює всі перелічені проблеми, завдавши галузі безпрецедентних втрат. Значна частина виробничих потужностей була зруйнована або зупинила роботу внаслідок бойових дій, особливо у східних і південних регіонах. Порушення логістичних ланцюгів призвело до здорожчання перевезень, а блокада портів обмежила можливості експорту. Зростання вартості кормів через ураження зернової інфраструктури та дефіцит робочої сили, зумовлений мобілізацією та міграцією населення, стали додатковими факторами кризи.

Узагальнюючи, ринок свинини України перебуває у стані багатовимірних викликів, що поєднують економічні, інституційні, ветеринарні та соціальні аспекти. Війна значно загострила його слабкі місця, зробивши галузь особливо вразливою до внутрішніх та зовнішніх шоків. Подолання цих проблем можливе лише за умови формування системної державної політики та використання міжнародного досвіду, адаптованого до українських реалій.

Досвід провідних країн світу та інтеграційних об'єднань показує, що ефективне регулювання ринку свинини є результатом гнучкого поєднання державної підтримки, інституційного середовища та ринкових механізмів.

У Європейському Союзі регулювання здійснюється в межах Спільної аграрної політики (САР), яка охоплює широкий набір фінансових та інституційних інструментів. Виробники отримують субсидії й дотації, що дозволяє їм зберігати стабільність доходів у разі коливань ринку. Велика увага приділяється системі ветеринарного контролю та біобезпеки: саме завдяки цьому країни ЄС змогли мінімізувати наслідки поширення африканської чуми свиней (АЧС) [8]. Важливою складовою є ринкові інтервенції — механізми тимчасового вилучення надлишкових обсягів продукції з ринку, що допомагає утримувати ціни від різких падінь. Крім того, ЄС активно підтримує експорт, укладаючи угоди про

вільну торгівлю з третіми країнами. У комплексі ці заходи демонструють, що стабільність ринку досягається завдяки поєднанню фінансових стимулів та жорсткого контролю якості й стандартів безпеки.

США використовують модель, що базується на принципах ринкової економіки, однак із сильною державною підтримкою. Міністерство сільського господарства США (USDA) реалізує програми страхування цінових ризиків, що дозволяє фермерам компенсувати втрати у випадку падіння ринкових цін. Виробники отримують податкові пільги на модернізацію комплексів та впровадження новітніх технологій, що сприяє підвищенню ефективності. Значне значення має система інформаційної підтримки: USDA забезпечує прозорість ринку через відкриту статистику, аналітику та прогнози, що допомагає виробникам ухвалювати обґрунтовані рішення. У зовнішньоекономічній політиці США активно розвивають експорт свинини, орієнтуючись на ринки Азії та Латинської Америки. Така стратегія дозволяє диверсифікувати напрями збуту та зміцнювати позиції країни як одного з глобальних лідерів у виробництві м'яса.

Канада поєднує ринкові механізми з державними інструментами підтримки. Особливістю канадської моделі є розвиток кооперативних форм організації виробників свинини, які об'єднують ресурси для ефективного виробництва та збуту. Це створює переваги масштабів, дозволяє зменшити витрати та забезпечити більш вигідні умови на переговорах із трейдерами та переробними підприємствами. Канада також застосовує гнучкі механізми регіональної підтримки, враховуючи специфіку окремих провінцій. Велика увага приділяється інвестиціям у наукові дослідження, зокрема у сфері годівлі та генетики свиней, що дозволяє підвищувати продуктивність та якість продукції. Ця модель є цінною для України, адже вона акцентує на поєднанні інновацій та кооперації, які можуть стати ключовими чинниками розвитку національного ринку.

Китай демонструє приклад централізованої моделі управління. Як найбільший виробник і споживач свинини у світі, країна реалізує масштабні програми субсидування фермерів, включаючи компенсації на будівництво комплексів і модернізацію виробництва. Уряд здійснює жорсткий контроль цін, регулюючи рівновагу між попитом і пропозицією. Важливою особливістю є формування стратегічних резервів свинини, які використовуються як інструмент стабілізації цін у кризові періоди [9]. Китай активно регулює імпорт і експорт продукції, балансує внутрішній ринок відповідно до потреб населення. Такий підхід дозволяє швидко реагувати на кризи, однак водночас створює ризики монополізації та залежності від державного управління.

Зіставлення цих моделей показує, що ефективність регулювання ринку свинини забезпечується різними інструментами: у ЄС домінує системний інституційний підхід із жорстким контролем якості; у США — акцент на страхуванні ризиків, податкових стимулах і розвитку біржової торгівлі; у Канаді — кооперація та інновації; у Китаї — масштабне державне субсидування та централізоване управління. Для України найбільш доцільним є поєднання європейської моделі контролю якості та біобезпеки, американського підходу до диверсифікації експорту, канадського досвіду у розвитку кооперації та

китайських інструментів стратегічного резервування. Саме така синергія дозволить підвищити стійкість і конкурентоспроможність українського ринку свинини в умовах євроінтеграції та глобальної нестабільності.

Враховуючи сучасний стан ринку свинини та стратегічні завдання його розвитку, для України доцільним є запозичення та адаптація кращих міжнародних практик регулювання. З огляду на досвід ЄС, США, Канади та Китаю можна виокремити кілька напрямів, що мають найбільший потенціал.

По-перше, важливим інструментом є субсидування та кредитування виробників, як це успішно реалізується у Європейському Союзі та Китаї. Для українських свинарських господарств післявоєнний період стане критичним у плані відновлення матеріально-технічної бази та модернізації комплексів. Надання пільгових кредитів, компенсація відсоткових ставок, державні субсидії на будівництво та реконструкцію свинарників дозволить швидше відновити поголів'я, підвищити рівень локалізації виробництва і зменшити залежність від імпорту. Згідно з розрахунками профільних експертів, запровадження комплексної кредитно-субсидійної програми могло б щорічно збільшувати виробництво свинини на 5—7 %.

По-друге, перспективним є впровадження системи страхування ризиків і цінових коливань, що ефективно функціонує у США. Умови воєнних ризиків та нестабільності внутрішнього ринку роблять фермерів вразливими до різких коливань цін на корми та готову продукцію. Створення механізму державного страхування доходів дозволило б захистити виробників від банкрутства, знизити рівень невизначеності та стимулювати інвестиційну активність.

Третім напрямом є розвиток кооперативних форм і кластеризації, характерний для Канади. В умовах, коли більшість українських господарств є дрібними та середніми, їхня інтеграція у виробничо-збутові кооперативи створює додаткові можливості для спільної закупівлі кормів, реалізації продукції, інвестицій у технічне переоснащення. Кластерний підхід забезпечує об'єднання виробників, переробних підприємств, наукових установ і сервісних компаній, що сприяє ефективнішій організації ринку та зміцненню конкурентних позицій.

Четвертим пріоритетом має стати посилення ветеринарного контролю та біобезпеки, що відповідає європейській моделі. Для України, яка вже понад десяти років бореться з африканською чумою свиней, створення ефективної системи моніторингу та лабораторної діагностики є ключовим завданням. Гармонізація санітарних та ветеринарних стандартів із нормами ЄС відкриє можливості для експорту і зміцнить позиції української продукції на європейському ринку.

П'ятий напрям передбачає створення державного резерву свинини, за аналогією з Китаєм. У кризові періоди, коли ціни на ринку коливаються через дефіцит чи надлишок продукції, резерв дозволить державі стабілізувати ситуацію шляхом вилучення або додаткового постачання м'яса. Це дасть можливість уникнути різких цінових стрибків і захистити як виробників, так і споживачів.

Нарешті, ключовим завданням є інтеграція України у європейські ринки. Це потребує гармонізації санітар-

них і ветеринарних стандартів, запровадження європейських систем контролю якості та укладання торговельних угод. Розширення доступу до європейських і глобальних ринків дозволить Україні диверсифікувати експорт, знизити залежність від внутрішніх ризиків і підвищити інвестиційну привабливість галузі.

Таким чином, адаптація міжнародного досвіду повинна відбуватися комплексно, поєднуючи фінансово-кредитні стимули, страхові механізми, кооперацію, біобезпеку та стратегічне резервування. Синергія цих інструментів дозволить не лише відновити ринок свинини після воєнних потрясінь, але й перетворити його на конкурентоспроможний сектор, інтегрований у європейський та світовий економічний простір.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Аналіз міжнародного досвіду регулювання ринку свинини показує, що стійкість та конкурентоспроможність цієї галузі формуються на основі поєднання фінансово-економічних стимулів, інституційної підтримки та жорсткого контролю за якістю і біобезпекою. При цьому кожна країна чи інтеграційне об'єднання виробило власну специфічну модель, яка відображає історичні, економічні та соціальні особливості. Європейська модель базується на субсидуванні виробників, суворих ветеринарних стандартах і механізмах ринкової інтервенції, що дозволяють гарантувати стабільність цін і доступність продукції. Американський підхід акцентує на розвитку системи страхування ризиків, податкових стимулів і біржової торгівлі, які забезпечують прозорість і прогнозованість ринку. Канадська практика робить наголос на розвитку кооперативів та інновацій, що дозволяє дрібним і середнім виробникам об'єднувати ресурси та посилювати свої позиції у конкурентному середовищі. Китайська модель, у свою чергу, відзначається масштабним державним втручанням, формуванням стратегічних резервів і жорстким ціновим контролем, що забезпечує швидку реакцію на кризові явища, але водночас підвищує ризик монополізації.

Для України, яка перебуває у стані воєнних потрясінь і глобальної нестабільності, найбільш доцільним є комплексне використання зазначених інструментів у поєднанні з власними інституційними реформами. Це означає, що поряд із запровадженням субсидій і кредитних програм необхідно формувати систему страхування ризиків і доходів виробників, посилювати біобезпеку та гармонізувати стандарти з нормами ЄС, розвивати кооперативні форми організації та створювати державні резерви для згладжування ринкових коливань. Такий підхід дозволить забезпечити відновлення галузі свинарства у післявоєнний період, підвищити її інвестиційну привабливість та інтегруватися у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що комплексна адаптація міжнародних практик, скоригована з урахуванням українських реалій і викликів війни, стане стратегічною передумовою для підвищення продовольчої безпеки, модернізації аграрного сектору та посилення позицій України на світовому ринку свинини.

Література:

1. Красноручий О. О. Державне регулювання аграрної сфери та динаміка конкурентоспроможності її суб'єктів. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2014. Вип. 150. С. 9—18.
2. Stiglitz J. E. The Revolution of Information Economics: The Past and the Future. NBER Working Paper No. 23780. National Bureau of Economic Research, 2017. DOI: <https://doi.org/10.3386/w23780>.
3. Мостова А. Д. Інституційне забезпечення продовольчої безпеки держави. Проблеми Економіки. 2019. № 3. С. 68—76.
4. Прунцева Г. О. Аналіз проблем функціонування інституціонального механізму продовольчої безпеки. Регіональна економіка. 2021. № 1. С. 107—114.
5. Свиноус І. В., Гура А. М. Сучасні тенденції виробництва продукції свинарства в Україні. Сталій розвиток економіки. 2013. № 5. С. 5—10.
6. Ritson C., Harvey D. R. The Common Agricultural Policy. 2nd ed. Wallingford: CAB International, 1997.
7. Drucker P. F. Post-Capitalist Society. New York: Harper Business, 1993.
8. Шепелєв В. С. Стратегічні орієнтири та сучасні тенденції розвитку галузі свинарства. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2014. Т. 19, вип. 3 (1). С. 254—258.
9. Ібатулін М. І. Державна підтримка свинарства в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Сталій розвиток економіки. 2016. № 4 (33). С. 15—19.

References:

1. Krasnoruts'kyj, O.O. (2014), "State regulation of the agricultural sector and the dynamics of the competitiveness of its subjects", Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva imeni Petra Vasylenka, vol. 150, pp. 9—18.
 2. Stiglitz, J.E (2017), "The Revolution of Information Economics: The Past and the Future", NBER Working Paper No. 23780. National Bureau of Economic Research. DOI: <https://doi.org/10.3386/w23780>.
 3. Mostova, A.D. (2019), "Institutional provision of food security of the state", Problemy Ekonomiky, vol. 3, pp. 68—76.
 4. Pruntseva, H.O. (2021), "Analysis of the problems of the functioning of the institutional mechanism of food security", Rehional'na ekonomika, vol. 1, pp. 107—114.
 5. Svyynous, I.V. and Hura, A.M. (2013), "Current trends in pig production in Ukraine", Stalyj rozvytok ekonomiky, vol. 5, pp. 5—10.
 6. Ritson, C. and Harvey, D.R. (1997), The Common Agricultural Policy, 2nd ed., CAB International, Wallingford, USA.
 7. Drucker, P.F. (1993), Post-Capitalist Society, Harper Business, New York, USA.
 8. Shepeliev, V.S. (2014), "Strategic guidelines and current trends in the development of the pig industry", Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika, vol. 19, no. 3 (1), pp. 254—258.
 9. Ibatullin, M.I. (2016), "State support for pig farming in Ukraine: current state and development prospects", Stalyj rozvytok ekonomiky, vol. 4 (33), pp. 15—19.
- Стаття надійшла до редакції 03.10.2025 р.*